

Vårt Falun

Vill bli bäst
på jobb-
matchning

*Full fart
i Vika*

AKTIVITETSFÄLTET – EN
POPULÄR SAMLINGSPLATS

SÅ KAN
VI MINSKA
PLASTEN

*Uppskattade
besök av*
TEMA: LANDSBYGD
hemtjänsten

Evenemang september–december

FALUN

Foto: Ulf Palm

"Jag har tre besök om dagen, så jag behöver inte sitta ensam hela dagarna"

Sigvard Hansson, Nilslarsberg

Hemtjänsten uppskattat sällskap. Sid 4

Foto: Ulf Palm

Full fart i Vika. Sid 10

Foto: Peter Dahlkvist

Utvecklare träffas i Bjursås. Sid 12

Foto: Ulf Palm

Nya hastigheter på gång. Sid 16

Foto: Ulf Palm

Bokningen på Lugnet. Sid 18

Foto: Zara Cassepierre

Kulturskolan på plats. Sid 13

Falu restaurangakademi är ett samarbete mellan aktörer från det privata näringslivet och offentlig sektor. Med stort personligt engagemang har projektet lyckats skapa ett trendbrott i söksiffrorna till gymnasieskolans terminsstart hösten 2017.

– Det blev en stor succé. Tidigare hade vi ett fåtal sökande nu kör vi två klasser med 16 elever i varje, säger gymnasiechef Johan Svedmark.

TEXT: ANDERS NORIN OCH PETER DAHLKVIST. FOTO: ARLA (STORA BILDEN).

Falu restaurangakademi

HAR SKAPAT ETT TRENDBROTT

■ **NÄRINGSLIV OCH SKOLA/** Restaurang- och livsmedelsprogrammet på Kristinegymnasiet riskerade inför hösten 2016 att läggas ner. De hade för få sökande. Men samtidigt är restaurangbranschen en växande bransch med stort kompetensförsörjningsbehov.

Flera verksamheter inom kommunen, politiker och några framträdande Falukrögare bestämde sig för att tillsammans göra något åt problemet. Samarbetsprojektet fick namnet Falu restaurangakademi.

Kockduell och öppet hus-aktiviteter

Huvudsatsningen i projektet var att få fler sökande till restaurang- och livsmedelsprogrammet och att etablera samarbete. Huvudaktiviteten var Kockduellen, en matlagningstävling som nu blir en återkommande aktivitet i skolorna. Det gjordes också satsningar på till exempel gymnasieskolans öppet hus-aktiviteter.

Kockduellen

Alla niondeklassare i kommunala skolor och ett antal från friskolor i kommunen har under sina hemkunskapslektioner deltagit i en matlagningstävling. Varje grupp har fått en råvarukorg och har utifrån den själva skapat maträtter.

I juryn har det funnits representanter från både privat näringsliv och offentlig sektor. De har också tipsat och handlett under tävlingens gång.

Vinnarna i varje skola fick mötas i en final på restaurang Ecole. En jury med fyra kända Falukrögare utsåg vinnarna.

Arlas Guldstjärna: Juryns motivering

Under våren 2017 blev projektet Falu restaurangakademi utsett till vinnare av priset Arlas guldstjärna. Priset delas ut till den eller de som genom nytänkande, mod,

I maj blev projektet Falu restaurangakademi utsett till vinnare av Arlas Guldstjärna. Ett gediget arbete och framförallt ett gott samarbete mellan en mängd olika aktörer har lagt grunden till priset. I bild syns bland annat Ted Stöffling, Falukrögare, Camilla Andersson Sparring (C), initiativtagare, och Liv-Grete Sandström Lidberg, projektledare.

"Grunden till framgången har varit ett väldigt bra samarbete mellan skolan och det lokala näringslivet"

handlingskraft eller opinionsbildning inspirerar, eller skapar bättre förutsättningar för våra offentliga kök.

Juryns motivering: "Att hitta en tydlig väg för den yngre generationen in i restaurangbranschen, kommer vara avgörande för vår framtida upplevelse och kvalitet, på såväl privata som offentliga restauranger.

Gymnasiechefen Johan Svedmark tycker att Falu restaurangakademi varit en succé.

Genom snabbt agerande i en krissituation och konkret samarbete mellan offentlig sektor och lokalt näringsliv, har årets vinnare vänt en nedåtgående trend till en framgångs saga, värd att kopiera. Våga ta ryggen på denna guldstjärna!"

– Grunden till framgången har varit ett väldigt bra samarbete mellan skolan och det lokala näringslivet. Det visar också att vi är på rätt väg. Vi kommer att fortsätta att utveckla Falu restaurangakademi och sedan har vi planer på att översätta konceptet till övriga yrkesförberedande program, säger Johan Svedmark gymnasiechef. ■

Uppskattat sällskap i vardagen

På vindlande vägar far den vita bilen fram. Det är Malin Gustavsson från **hemtjänsten i Svärdsjö** som är på väg till Sigvard och Asbjörn i Nilslarsberg och Svartnäs. En tur som bringar både sällskap och ordnar med viktiga vardagsbestyr.

TEXT: KARI ÖSTNING FOTO: ULF PALM

■ **OMSORG/** När Malin Gustavsson var liten ville hon egentligen bli veterinär. Hon tänkte bara vara i hemtjänsten en sommar, som vikarie. Men sommaren blev flera somrar, lov, helger och kvällar. Och Malin, hon är fortfarande kvar.

– Det är jättekul. Jobbet är varierande och så får man träffa människor och höra om deras livsöden och vad de har gjort. Jag får höra historier från tiden vid andra världskriget fram till nu, det är mycket som har hänt, säger Malin Gustavsson.

Hon trivs med sitt jobb. Att hemtjänsten finns gör det även möjligt för de som vill bo kvar hemma att göra det, även om åldern börjar ta ut sin rätt.

– Jag har inte funderat på något annat jobb, det här passar mig perfekt, säger hon medan hon plockar med sig larmtelefonen och läser dokumentationen från kollegan som var ut på det tidiga passet under dagen.

Ett gott sällskap

Sigvard Hansson är 88 år och bor i den lilla byn Nilslarsberg, som ligger några kilometer utanför Svartnäs i Falu kommuns yttre områden. Gården ligger på en vacker sluttning med utsikt över skogsmarker och dalar. Gräset är välskött, grusvägen utanför huset slingrar sig fram och den stora rönnen utanför köksfönstret har precis fått lite gula kanter på sina löv.

Asbjörn Nikolaisen visar Malin Gustavsson från hemtjänsten att han har huggit och staplat ved så det bör räcka för flera vintrar framöver.

– Jag har badat idag, och pratat. Sen har de varit och hyvlat vägen här igår så jag har mest gått och plockat undan sten idag, berättar Sigvard Hansson.

Gården som han bor på heter Olles och här har Sigvard bott i 52 år.

– Jag flyttade hit 1965. Först hyrde jag gården av Stora Kopparberg, då var det här stället ledigt så de att vi skulle flytta hit, så det gjorde vi. Jag har jobbat som skogsarbetare åt Stora

**"Jag får
höra historier
från tiden vid
andra världs-
kriget fram
till nu"**

Malin Gustavsson,
hemtjänsten

Kopparberg. Förr var det även lite flottning på vårarna, men nu går allt på bil till sågverk.

Han eldar mest med ved för att hålla värmen, men för tre år sedan drog han in bergvärme i huset.

– Det gick inte längre för mig att vara ute i vedboden och dra in ved, säger han och tittar tankfullt ut genom köksfönstret.

Sigvard har hjälp med städning och handling, det har han haft i 1,5 år nu. Tre gånger om dagen får ha besök från hemtjänsten i Svärdsjö.

– Jag har tre besök om dagen, så jag behöver inte sitta ensam hela dagarna, så är det lite avkoppling också med besök. Men matlagningen sköter jag själv, och stiger upp och lägger mig gör jag också själv, påpekar han.

Malin Gustavsson städar undan komposten till Sigvard och småpratar lite sedan om hur dagen varit.

Från Norge till Svartnäs

Inne i byn Svartnäs bor Asbjörn Nikolaisen, 93 år. På förmiddagen har han varit till kyrkogården och kantklippt graven till sin fru, Ingrid.

– Sedan har jag varit ut och hämtat lite ved. Jag är ute och går en promenad om dagarna, annars är det inte så mycket att göra. Jag skulle vilja ha lite mer som händer här, säger Asbjörn Nikolaisen.

Sigvard Hansson i Nilslarsberg får besök från hemtjänsten tre gånger varje dag. Det är ett tillfälle för både samtal och hjälp i hemmet av Malin Gustavsson. – Det gör att jag inte sitter ensam hela dagarna, säger Sigvard Hansson.

"Man vill ju göra mycket men man orkar inte. Förr bodde cirka 360 personer här, nu är det kanske 35"

Asbjörn Nikolaisen

Han har varit på Bingo på Träffpunkten i Svärdsjö några gånger, men han önskar att det fanns mer att göra i Svartnäs.

– Man vill ju göra mycket men man orkar inte. Förr bodde cirka 360 personer här, nu är det kanske 35, säger han.

Asbjörns hus ligger precis vid vattnet. En liten båt ligger förtöjd några steg från trädgården och höstblommorna står i blom mot husväggen. På farstuvisten hänger en norsk flagga och ett band i rött, vitt och blått är knutet kring handtaget.

– Jag kom till Svartnäs 1942, under kriget. Vi var fyra personer som flydde från Norge då. Tre nätter låg vi under bar himmel innan vi kom till Sverige. Vi kom till Arjeplog via vägen som idag heter Silvervägen, fast då fanns det inga vägar där.

Från Arjeplog skickades Asbjörn vidare till Vingåker där de blev registrerade och via Öreryd kom han sedan till Svartnäs.

– Jag fick jobb inom skogsbruket och har jobbat med skogen hela tiden tills jag gick i pension.

Byborna blir färre

Barn och barnbarn kommer och hälsar på och runt på gården vittnar piltavlor, leksaker och fina snickrade möbler om många besök. Det är många minnen som gör sig påminda och han berättar gärna historierna för Malin som lyssnar och ställer frågor.

– Första julen här i Sverige minns jag väl.

↑
Malin Gustavsson stämmer av dokumentationen, hämtar nycklar och larmtelefon innan hon åker ut på sin runda för dagen.

Det var dagen före julafton, då rymde kocken och instruktören och tog med sig all mat. Kvar i skafferiet låg tre buljongtärningar, allt annat hade de tagit med sig. Vi fick skrapa ihop allt vi hade och gå till affären och handla.

– Men på de kort de skulle handla fanns inga pengar kvar. Det ordnade sig till slut och pengar fördes över så Asbjörn och hans kollegor kunde handla mat.

De bestämde sig sedan för att gå till julottan.

– Förr skulle man vara fin när man gick på julottan, och vi skulle ha pressade byxor. Så vi bestämde att vi skulle gå till Lilla Björnmossen och låna strykjärn. Jag och en kompis gick dit och när vi kom fram så hade de dukat upp ett stort julbord och vi fick också mat. Det berättade vi när vi kom tillbaka och när det var dags att lämna tillbaka strykjärnet, då skulle alla gå med det, säger Asbjörn och skrattar åt minnet.

Asbjörn har genom åren sett hur byns befolkning minskat och med den även den service som förr fanns. Han är bekymrad, men trivs i Svartnäs och vill inte bo någon annan stans. Malin och Asbjörn går och pratar om blommorna intill husknuten och om all ved som noggrant ligger staplad. Ännu en höst och vinter står för dörren, men Asbjörn är rustad.

– Det här räcker nog till nästa år också och så har jag lite där som inte är huggen och staplad än, säger han och pekar bort mot vedhögen. ■

Caroline Haeffner och Sanna Fernkvist Melin är samspelta nyckelpersoner med tillgång till ett gränslöst nätverk – allt tack vare #hursvårtkandetva?

Falun tänker bli bäst på

Trots ett stort rekryteringsbehov har många arbetsgivare svårt att få tag i den kompetens de behöver. Men nu har utbildningsmäklare **Caroline Haeffner** och samhällsinformatör **Sanna Fernkvist Melin** tagit fram en enkel metod där man matchar arbetsgivare och arbetssökande. Allt började med initiativet **#Hursvårtkandetva?**

TEXT: AGNETA BARLE. FOTO: MAGNUS STÅLBERG

■ **JOBB/** Initiativet, som Falu kommun och Företagarna Dalarna drog igång sommaren 2016, uppmanade till förutsättningslösa möten mellan arbetsgivare och nyanlända. Företagare, politiker och tjänstemän utmanade varandra att bjuda in nya Falubor att följa med under en arbetsdag. Hur svårt kunde det vara att bjuda någon på fika, ta en lunch ihop eller låta någon hänga med under en dag på jobbet?

– Utmaningen spred sig och tog rejäl fart hösten/vintern 2016, säger näringslivschef Linda Wallin. Några särskilda pengar finns inte avsatta för detta utan det är något vi "bara gör". Vi gör besparingar åt kommunen, det är ett som är säkert.

Inblick i vården

En som fick en inblick i hur det är att jobba i den svenska vården är Wafaa Zakaraia. Hon

hade bland annat arbetat som tandläkarassistent i sitt förra hemland Syrien. Hennes familj tvingades fly därifrån och hamnade till slut i Falun.

Stina von Post, chef för Falu vårdcentral, behövde någon som kunde utföra enklare arbetsuppgifter hos dem. Hon hade hört talas om #Hursvårtkandetva? och kontaktade Sanna Fernkvist Melin. Hon tipsade om några kandidater och Wafaa var den som fick en provanställning på vårdcentralen.

"Vi gör besparingar åt kommunen, det är ett som är säkert."

Linda Wallin, näringslivschef, Falu kommun

Matchar rätt person till rätt plats

Nu har initiativet utvidgats och omfattar alla som står utanför arbetsmarknaden. Sanna Fernkvist Melin, ansvarig för kurserna i samhällsorientering och Caroline Haeffner, som utgår från näringslivsenheten, är spindlarna i nätet. Båda tillhör AIK, arbetsmarknads-, integrations- och kompetensförvaltningen, och samarbetar med dem som jobbar med arbetssökande i kommunen.

Wafaa Zakaraia har ett mål med sina studier.
 – Tack vare jobbet på Falu Vårdcentral insåg jag att jag vill arbeta med gamla människor. Nu tänker jag studera så det blir verklighet.

– Och tack vare Laila Edholm, AIK, som i sin tur tipsade mig om att ta kontakt med Sanna Fernkvist Melin, ledde det till att jag snabbt fick en lista på möjliga kandidater, säger Valentina Söderberg. Det var allt från agronomer och HR-specialister till ekonomer och jurister.

Hela 16 personer har hittills genomfört praktik hos länsstyrelsen och fler blir det. De flesta kommer från andra länder och för dem handlar det mycket om språkträning. De tar del av en gemensam introduktionsutbildning, är med på möten och får nya kontakter. Mario Zamorano, biolog från Spanien, har fått förlängd praktik från tre till fem månader på naturvårdsenheten.

– Jag trivs utmärkt. Den här praktiken har jag stor nytta av och jag får äntligen visa vad jag kan.

Det var metoden som växte fram ur #Hursvårtkandetva? som byggde bron mellan länsstyrelsen och praktikanterna.

– Jag är så glad att den här möjligheten finns, säger Valentina. För individens bästa måste vi jobba så här gränslöst mellan myndigheter.

Intresse från andra håll

Flera andra kommuner är intresserade och har hört av sig.

– Vi har inte monopol på den här arbetsmetoden, vi sprider den gärna, säger Sanna Fernkvist Melin. Egentligen handlar det om ett kreativt tänkande, när vi lämnar stuprören och jobbar gränslöst.

Hon har alltid med sig det här tänket. Det har hon haft sedan hon jobbade i musikbranschen.

– Här finns stora likheter, den arbetsökande är som en artist som jag skulle pusha fram eller sätta en turné för. Man har en individ i huvudet som man vill placera in på rätt ställe. Caroline Haeffner jobbar likadant, fast hon kommer från rekryteringsbranschen.

Mål i livet

Vårt Falun träffar Wafaa Zakaraia efter ett halvår på Falu vårdcentral. Hon har gått vidare och pluggar på "Vårdtalanger", en ettårig vuxenutbildning. Därefter tänker hon studera vidare till undersköterska.

– Jag vill arbeta med gamla människor.

Hennes son, som precis börjat sexan, är stolt över sin mamma. Han vet hur viktigt det är att sätta upp personliga mål:

– Jag tänker bli polis, säger han utan minsta tvekan. ■

"Jag är så glad att den här möjligheten finns"

Valentina Söderberg, projektledare, Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Praktik på länsstyrelsen

Valentina Söderberg är projektledare på Länsstyrelsen i Dalarnas län. De har, liksom alla statliga myndigheter, fått ett regeringsuppdrag att erbjuda nyanlända och personer med funktionsvariationer praktik. Parallellt finns ytterligare ett uppdrag som kallas Modernt beredskapsarbete i staten. Projektet är tvåårigt. Efter att ha inventerat behovet av praktikanter gick Valentina med den listan till arbetsförmedlingen.

– Vi jobbar åt båda hållen, säger Caroline. Vi känner de som letar efter jobb och vi har deras förtroende att marknadsföra dem.

Vi känner också till arbetsmarknadens behov.

– Det unika är att vi jobbar över gränserna, inte bara inom kommunen utan med andra aktörer, säger Sanna. Vi har tagit bort skygg-lapparna och försöker fokusera på alla potentiella möjligheter.

Kommunalrådet Joakim Storck (C), som är ansvarig för näringslivsfrågorna, är nöjd med hur initiativet har utvecklats:

– Det har visat sig vara ett utmärkt arbets-sätt som gett mycket goda resultat. Den här metoden öppnar upp för alla som vill hjälpa till med integration.

Två kompetensmässor har också genomförs där arbetsgivare bjudits in för att träffa nyanländ arbetskraft. I november 2017 (vecka 47) planeras för en tredje mässa på Lugnet.

– Då är alla arbetssökande välkomna att delta, säger Sanna.

Lyckad
 matchning för
 Melkers och
 Amberline

Här kan du läsa om två företag, **Melkers** och **Amberline**, som fått hjälp av kommunen med lyckade matchningar.
 – Den här formen av samverkan är ett effektivt sätt att matcha nyanländas kompetens med branschernas kompetensbehov, säger kommunstyrelsens ordförande Susanne Norberg (S).

TEXT: AGNETA BARLE. FOTO: MAGNUS STÅLBERG

Mario Zamorano, biolog från Spanien, praktiserar på Länsstyrelsen i Dalarna och gör kartor över Dalarnas naturreservat.

Sofie Lofors Läck och Gosia Ahlström-Buzan på Amberline talar bara svenska med varandra på jobbet. – Även om vi behöver Gosias kunskaper i polska, är svenskan vårt gemensamma språk, säger Sofie.

Rätt person på rätt plats

■ **JOBB/** För ett år sedan försökte Mazen Ghannoum koncentrera sig på att lära sig svenska. Som välutbildad ingenjör från Syrien ville han förstas försörja sig själv. Han ville ha ett jobb! Hans fru och två små barn var kvar i Syrien. Utan fast arbete kunde de inte återförenas i Sverige.

Pär Olsson, vd för Melkers, behövde en produktionstekniker på verkstadsavdelningen, men hade svårt att hitta någon. Han hörde av sig till arbetsförmedlingen och Sanna Fernkvist Melin för att höra om de hade någon som matchade deras behov. Han fick tips om Mazen.

– Efter ett par testdagar, praktikveckor och några månaders tidsbegränsad anställning kunde vi erbjuda honom fast jobb som produktionstekniker, säger Pär.

Har fått fast jobb

Idag har det mesta fallit på plats. Mazen har fast jobb, i somras blev det klart med uppehållstillstånd för hans familj och han kunde äntligen resa till Jordanien för hjälpa familjen att komma till Sverige. Hans fru, som är matematiker, och hans två små pojkar, kom till Falun i juli.

– Nu kan vi planera för framtiden, säger Mazen. Jag trivs på jobbet och kan bidra till företagets utveckling. Min familj är äntligen här och min fru vill plugga svenska och barnen får gå i skolan.

Tekniker från Polen

Amberline är ett litet företag som importerar fönster och fasader från Polen och säljer till andra företag i Sverige. En av ägarna är Sofie Lofors Läck. Mycket av jobbet handlar om att ta emot förfrågningar och skriva offerter.

– Det är tidskrävande och jag kände att vi behövde förstärkning. Tänk om det fanns någon som kunde polska?

Sofie hade hört både Linda Wallin och Caroline Haeffner prata om #Hursvärtkandetva” på företagsfrukostarna. Så hon kontaktade näringslivsenheten och bad om hjälp:

"Det är viktigt för mig att arbeta och göra rätt för mig"

Gosia Ahlström-Buzan

”Jag behöver en driftig person som helst är tekniskt bevandrad och som talar polska och svenska.”

– Inom loppet av 24 timmar hade Caroline hittat Gosia Ahlström-Buzan på ”Korta vägen”, en högskoleutbildning i Borlänge för utländska akademiker. Jag och min kollega träffade henne och nu finns hon hos oss!

Utmaningen var Gosias bristande svenska. Men hennes tekniska bakgrund och flytande polska övervägde.

– Hon är en arbetsvillig och social person, säger Sofie. Då klarar man det mesta. Ett litet företag har inte råd att rekrytera annars. Men för att få en anställning hos oss var det ett krav från min sida att hon ansträngde sig med svenskan.

– Det är viktigt för mig att arbeta och göra rätt för mig, säger Gosia, som dagligen talar med Polen i sitt arbete via Skype. Jag försöker också hitta nya lösningar som kan bidra till företagets utveckling. På sikt vill jag inte bara förbättra svenskan utan även förkovra mig rent tekniskt.

– Jag har Falu kommun att tacka för den här rekryteringen, säger Sofie Läck. Gosia gör enorm skillnad för oss. Även om jag pratar engelska med vår leverantör, så får hon en helt annan kontakt, inte minst med service-tekniker och chaufförer. Det har öppnat en ny värld för mig. ■

/Samarbetspartners:

■ Arbetsmarknads-, integrations-, och kompetensförvaltningen:

- Integrationsenheten
- Flyktningmottagningen
- Ungdomsslussen
- Vuxenutbildningen

■ Näringslivskontoret

■ EU-projektet Framgången

Ett samarbete mellan Socialtjänsten, Arbetsförmedlingen och Falu kommun

■ Högskolan Dalarna

- Korta vägen

■ Arbetsförmedlingen

- Bland annat Snabba spåret

■ Andra aktörer:

- SFI
- Grundläggande moduler (Competens Iris Hadar)
- Civilsamhället
- Branschorganisationer

Medborgardialog om ny översiktsplan för Falu tätort

■ **ÖVERSIKTSPLAN/** Under våren presenterade kommunen ett förslag till en ny fördjupad översiktsplan för Falu tätort och området runt Varpan. Här beskrivs hur ett växande Falun blir attraktivt och hållbart. Förslaget lades ut på Falu kommuns webbplats, där alla som ville kunde lämna kommentarer och egna förslag, och för att uppmuntra Faluborna att komma med synpunkter hölls bland annat flera tillfällen med öppet hus i de olika stadsdelarna.

TEXT: KATARINA STRÖMBERG FREIJ. FOTO: EMMA NORMAN

■ Vad händer nu i arbetet med den fördjupade översiktsplanen för Falu tätort och området runt Varpan?

– Arbetet pågår för fullt. Just nu arbetar vi med att gå igenom, sammanfatta och kommentera alla synpunkter vi fått in, berättar projektledare Per Grundström, stadsarkitekt.

■ Hur många falubor var det som har engagerat sig?

– Resultatet blev 181 svar, varav 135 från allmänheten. Det är fler än vanligt för en fördjupad översiktsplan, vilket är mycket positivt. Några av yttrandena från allmänheten

var dessutom undertecknade av fler personer, så antalet som engagerat sig är närmare 300 personer.

■ Vad är nästa steg i arbetet med planen?

– Materialet kommer att redovisas för kommunstyrelsens utvecklingsutskott under september och oktober. Utskottet ska då ta ställning till på vilket sätt förslaget ska bearbetas utifrån alla synpunkter som kommit in.

↑

Höstvis över Faluån vid Magasinsbron. En fördjupad översiktsplan förtydligar hur kommunen tycker att byggnation kan ske inom området och på vilket sätt det går att använda vatten och mark.

“Visionen är en attraktiv stad som är hållbar och håller samman. Ett Falun där alla känner sig välkomna, där det är bra att leva, studera, arbeta och driva företag”

Per Grundström

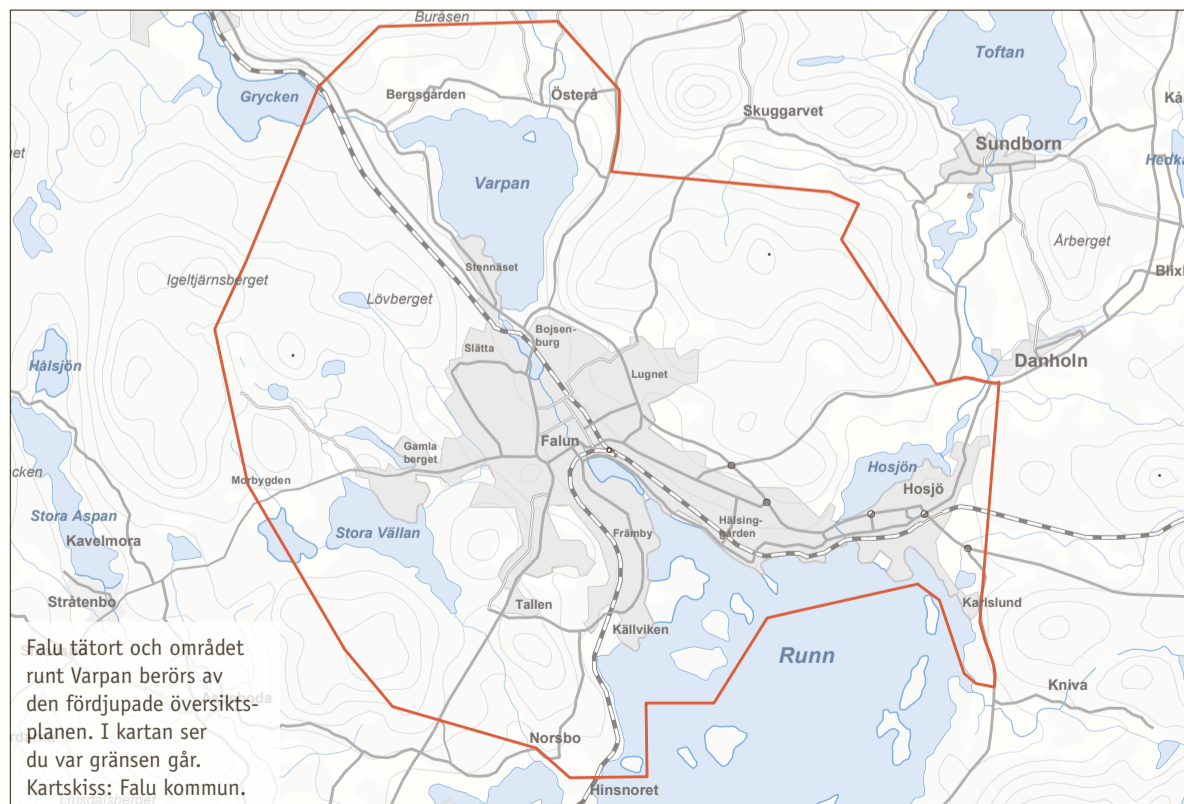
Ambitionen är att senare i höst ställa ut ett bearbetat förslag till fördjupad översiktsplan med en beskrivning av hur kommunen bedömt de synpunkter som kommit in och hur de har påverkat förslaget.

■ Hur kommer Faluborna att kunna ta del av utställningen av det nya omarbetade förslaget?

– Vi har ännu inte bestämt på vilket sätt utställningen ska gå till. Först måste vi dra slutsatser av erfarenheterna från att ha samrådet endast på nätet.

■ Enligt tidplanen ska planen vara färdig att antas av kommunfullmäktige nästa vår. Håller tidplanen?

– Ja, det är den tidplan som vi fortfarande jobbar efter.

Falu tätort och området runt Varpan berörs av den fördjupade översiktsplanen. I kartan ser du var gränsen går. Kartskiss: Falu kommun.

/Det här vill Falu kommun göra:

- Bygga **4 000 nya bostäder** fram till 2035
- Skapa ett **transport-system** som gör att människor kan resa och varor transporteras på ett långsiktigt hållbart sätt.
- Göra det lättare att **gå, cykla och åka kollektivt**, men fortsatt god tillgänglighet till centrum för den som behöver åka bil.
- Se **växtlighet** och **vatten** som en resurs som ska tas tillvara.
- Se **Världsarvet** som en tillgång och inte ett hinder för stadens utveckling.
- Göra det **lättare att mötas**.

Full fart i Vika

– TACK VARE UTVECKLINGSPENGAR

Aktivitetsfältet i Vika har blivit till en populär samlingsplats i byn. Det är här folket träffas för att köra ett pass i den tuffa hinderbanan, med utmaningar bestående av såväl balansövningar som rena styrkeetapper, eller ta en runda på den nya discgolfbanan. – I Vika ser vi till att få saker gjorda. Det finns ett stort engagemang för att utveckla bygden och det är aldrig några problem med att få folk att ställa upp på våra aktivitetskvällar, säger **Michael Kojj**, styrelsemedlem i Vika intresseförening.

TEXT: ANDERS NORIN FOTO: ULF PALM

■ **UTVECKLING/** Vika är inne i en positiv trend.

Byn växer hela tiden och många barnfamiljer har fått upp ögonen för det natursköna stället med närheten till Vikasjön och ett rikt friluftsliv.

– Det känns väldigt positivt med den stora inflyttning vi har. Vika vill hela tiden framåt och tillsammans ser vi hela tiden till att det händer saker. Jag tror att även det attraherar många att flytta hit, säger Mikael Kojj.

Han visar oss runt på den gamla fotbollsplanen som de senaste åren förvandlats till ett stort aktivitetsfält.

Som vanligt är det mycket folk på plats.

Det är här man träffas. För att aktivitera sig – eller bara snacka en stund.

Utvecklingspengar kom till användning

Med hjälp av kommunalutvecklingspengar från kommunen har en hinderbana, boulebana, skateboardramp och en discgolfbana kunnat skapas på platsen.

– Men vi har gjort betydligt mer än så för de pengarna vi har fått. Utväxlingen har varit fantastisk – och allt har vi gjort tillsammans. Utan den fina sammanhållning som finns här i Vika hade nog inte mycket av sakerna kunnat göras, säger Michael Kojj.

År 2011–2017 har 13 projekt i alla kom-

Hinderbanan är populär att prova på. Här är det Ola Eriksson och Michael Kojj som slänger sig över ett av hindren.

mundelar beviljats kommunalutvecklingsmedel. År 2018 satsar Falu kommun en miljon kronor på det hela.

Sedan starten har Vika intresseförening vid tre tillfällen presenterat sammanhållande projekt som beviljats kommunalutvecklingsmedel.

Skapandet av aktivitetsfältet och en gemensam hemsida för alla organisationer och föreningar i Vikabygden blev de första satsningarna.

"Utan den fina sammanhållning som finns här i Vika hade nog inte mycket av sakerna kunnat göras"

Michael Kojj, Vika intresseförening

– Vi skapade till att börja med projektet "Vika i dina händer." Vi fick loss 500 000 kronor och pengarna skapade en positiv anda i byn, en tro på det vi gjorde och ville göra. Tillsammans kan vi vara med och utveckla Vika och den andan lever fortfarande vidare, säger Michael Kojj.

Isbanor lockar folk utifrån

Mycket kraft och resurser har också lagts ut under vintern skapa bra isbanor på Vikasjön.

Ett arbete som gått så bra att även isentusiaster från Holland fått upp ögonen för banorna.

– Det är över huvud taget mycket folk utifrån som söker sig till Vika vintertid. De senaste åren har vi kunnat erbjuda fler isdagar på Vikasjön än vad fallet varit på Runn. Vi har också lagt ner mycket tid på skötseln av banorna där våra nya ishyvlar spelat en viktig roll. Effekterna av det är att allt fler fått upp ögonen för vad vi kan erbjuda, säger Michael Kojj.

Hur viktigt har det varit att få de här ekonomiska medlen av kommunen?

– Oerhört viktigt. Utan kommunens pengar hade vi inte nått långt. Vi har hela tiden haft en bra dialog med kommunen kring våra idéer. Här i Vika har sedan alla ställt upp och arbetat för de mål vi tillsammans har satt upp, och Vika IF har varit en viktig part i det arbetet, säger Michael Kojj.

På aktivitetsplan i Vika går det även bra att prova sin styrka. Här är det Michael Kojj (liggande till vänster), Micke Kembe (hängande närmast kameran), Ola Eriksson och Henrik Jaakkola (liggande till höger) som mäter sina krafter.

/Så här har pengarna satsats i Vika

Det här är saker som Vikaborna gjort för de kommunalutvecklingspengar man fått av Falu kommun vid tre tillfällen:

- Upprustning av badplatsen vid Spegels och inköp av nya badbryggor.
- Skapat en ny hemsida – och senare utvecklat denna – för att få bättre sammanhållning mellan alla organisationer och föreningar i byn. Vika intresseförening är paraplyorganisation och sammanhållande länk för det hela.
- Satt upp en webbkamera vid Vikasjön för att under vintern kunna visa aktuellt isläge.
- Renoverat hockeyplan och elljusspåret i byn.
- Köpt traktor för att kunna fixa till isbanor och annat.
- Byggt hinderbana, boulebana och skateboardramp på gamla fotbollsplanen som förvandlats till ett aktivitetsfält.
- Köpt in två fyrhjulingar.
- Hjälpt Vika båtklubb med att göra en ny gästbrygga och sätta upp anslagstavla vid båthamnen.
- Samlingslokalen Templet har fått ny isolering och rustats upp.
- Turistplatser har anlagts vid båthamnen.
- Köpt in skoter och sladdutrustning.
- Byggt en 18-håls discgolfbana.
- Köpt in kanoter som kan lånas ut till boende i bygden eller till ungdomsaktiviteter.
- Köpt in nya plogblad för att skapa bra isbanor på sjön.

"Vi måste få tillbaka möjligheten att tanka bensin i byn. Det blir ett viktigt projekt att driva framöver."

Michael Kojj

Nu är det snart dags för Vika intresseförening att ännu en gång söka kommunalutvecklingspengar hos Falu kommun.

Men innan man kommer in med sin nya projektbeskrivning är det många som ska få chansen att komma till tals.

– Från intresseföreningens sida för vi hela tiden en dialog med föreningar och organisationer i Vikabygden. Tillsammans är vi en sammahållen kraft för Vika och det behövs, säger Michael Kojj.

Driver även andra frågor

På sidan om arbetet med att få ta del av kommunalmedlen driver intresseföreningen även på i andra stora frågor.

Sedan i våras finns det ingen möjlighet att tanka bensin i byn. Tankstationen erbjuder "bara" diesel, efter att nya regler och föreskrifter kommit kring hanteringen av bensin.

– Vi måste få tillbaka möjligheten att tanka bensin i byn. Det blir ett viktigt projekt att driva framöver, säger Michael Kojj.

Vikaborna är inte heller nöjda med situationen i sin skola.

Den är trångbodd och gymnastikhallen är alldeles för liten, för att kunna driva idrott enligt dagens ställda krav.

– Under ett par år har vi jobbat hårt med att få till en större idrottshall här i byn.

Något som även skulle vara till gagn för föreningslivet i Vika. Till att börja med var dialogen bra med kommunen även i det här ärendet, men sedan blev det locket på. Något gehör för arbetet vi lagt ner och idéer vi presenterat har vi inte fått, säger Michael Kojj och fortsätter.

– För att skapa en större idrottshall föreslog vi en temporär tältlösning. Det skulle ha gjort att ytorna i den gamla gymnastikhallen skulle ha kunnat användas för att skapa en större matsal och fler lektionssalar i skolan. Nu blev lösningen en barack. Någon dialog om den saken fördes aldrig med oss och vi får fortsätta dras med en liten gymnastikhall. Våra ungdomar får i stället slåss om dåliga halltider inne i Falun.

Men ger upp gör inte Vikaborna.

Kampen om en ny idrottshall går vidare liksom idéskapandet kring hur Vika ska fortsätta utvecklas.

– Viljan är stor, sammanhållningen likaså. Nu kör vi på, slutar Michael Kojj. ■

Från världens alla hörn samlades de i Bjursås under sju sommarveckor. Alla var glada för vistelsen de haft i Sverige och var tagna av den vackra naturen. Nu är de tillbaka i sina hemländer och jobbar vidare på sina spel som de utvecklade under sommaren. Längst till vänster projektledaren Jana Palm och till höger Donna Neville.

STUGAN 2017

Spelutvecklare från hela världen m

Under sju veckor i somras samlades spelutvecklare från en mängd olika länder på Bjursås Ski Center, för att jobba fram nya dataspel och utbyta erfarenheter. Det här var tredje året som **Stuganprojektet** anordnades och enligt deltagarna var det en stor succé även i år.

TEXT OCH FOTO: PETER DAHLKVIST

■ **INNOVATION/** – Ett helt otroligt projekt där vi skapade spel, fick vänskap för livet och fick ta del av otrolig natur och kultur, säger Cukia "Sugar" Kimani från Sydafrika.

– Att unga spelutvecklingstalanger från hela världen samlas i Falu kommun är stort, säger kommunalrådet Joakim Storck (C).

Intresset för Stugan ökar för varje år och i

år kom det in 20 procent fler ansökningar än året före. Ungdomar från 53 länder ville vara med i projektet. Till slut var det 25 deltagare från 16 länder som blev med. Allt från Nya Zeeland till Brasilien och Sydafrika.

Bakom satsningen står internationellt etablerade spelutvecklare som vill ge tillbaka till ungdomarna som spelat deras spel.

Många olika spel togs fram och utvärderades under projektet. Det här som kallas "Manipulate the cubes" som är ett slags 3D-tetris för mobilen.

Den välrenommerade spelutvecklarskolan PlayGroundSquad i Falun har varit en viktig faktor för att få hit Stuganprojektet.

– Det här är en väldigt intensiv period på sju veckor där de både jobbar, tillbringar fritiden och äter tillsammans. Stuganprojektet är till för att hjälpa begåvade deltagare och skapa en kreativ miljö där de kan hjälpa varandra, och hitta inspirationen i naturen utanför. Men självklart vill vi också stärka Sveriges spelindustri, säger projektledaren Jana Palm.

Unikt projekt

Ett samarbete mellan Falu kommun och Falu energi & vatten gör projektet möjligt.

Stugan behöver en säker och snabb förbindelse för datakommunikation och Falu Stadsnät levererar detta. Förbindelsen sker via en radiolänk från Falun till Bjursås, en sträcka på cirka två mil.

I vårdshuset vid Bjursås Ski Center huserade Stuganprojektet i somras. Stugan behövde snabb och snabb datakommunikation, så en radiolänk från Falun till Bjursås ordnades.

Trots intensivt arbete fanns tid för rekreation och att njuta av omgivningarna och den Svenska sommaren. Något som Cukia "Sugar" Kimani från Sydafrika (till höger) uppskattade.

öttes i Bjursås

"För oss är det häftigt att visa för världen att ett unikt projekt som detta kan arrangeras i Falun."

Linda Wallin,
näringslivschef

– För oss är det häftigt att visa för världen att ett unikt projekt som detta kan arrangeras i Falun, säger näringslivschef Linda Wallin.

Deltagarna utvecklar sina spelidéer, skapar nya kontakter och gör sig ett namn inom spelindustrin.

– Det var fantastiskt att vara här. Det har varit "högt i tak", bra gemenskap och en otroligt fin miljö med skogen och sjön här bredvid. Det har gjort att jag hittat lugnet men ändå kan fokusera och vara produktiv, säger Doanna Neville som kommer från Singapore, men bott i Linköping i två år.

Doanna har gjort ett slags rollspel för mobilen ett så kallat RPG, där man inte är karaktärerna utan istället spelare.

Vad händer när projektet är slut?

– Jag har fått jobb i Stockholm faktiskt och är jätteglad. Troligtvis var det en bidragande orsak att de fick veta jag var med i Stuganprojektet, avslutar Doanna. ■

KULTURSKOLAN NU I KULTURHUSET TIO14

Flytten är färdig. Elever och lärare på plats. Instrumenten och undervisningssalarna används flitigt. Kulturskolan återfinns nu i Kulturhuset tio14.

TEXT: KARI ÖSTNING

FOTO: KARI ÖSTNING OCH ZARA CASSEPIERRE

■ **KULTUR/** Det är en efterlängtd flytt som nu är i hamn.

– Det är ett otroligt lyft, nästan alla verksamheter är nu under samma tak. Det skapar en lustfylld och inspirerande mötesplats för Faluborna, säger Jennie Östling som har varit den som ansvarat för flytten.

Blåsörkestrarna och dansundervisningen finns fortfarande på Hälsingårdsskolan. De verksamheterna kommer också att flytta till Kulturhuset tio14 så snart etapp 2 av byggnationen är färdig.

Tidigare har verksamheten varit utspridd i olika lokaler, exempelvis har konstundervisningen skett i filmsalen i Stadshuset, stråk- och suzukiundervisningen har varit på Nybrogatan, och slöjd har haft förberedande arbete i Aspeboda.

– Det känns helt fantastiskt nu. Jag vet att hela personalgruppen längtat efter det här väldigt länge. Det har varit ett projekt över flera år, säger Jennie Östling.

Att det blir enklare att ta sig till lokalerna, lättare att hitta och helt andra förutsättningar både för elever och Falubor är hon övertygad om.

– Det blir en helhet. Tanken med kulturhuset är ju att man också ska kunna ta del av saker utanför kulturskolans verksamheter. Det är härligt med nya lokaler. Nu kan vi samverka på ett helt annat sätt än tidigare, både inom undervisningen men även med andra aktörer, säger Jennie Östling.

Exakt hur samverkan kommer att ske och hur jobbet kommer att se ut är förstås inte färdigt, det mesta är i sin linda. Men förutsättningarna finns nu och nya tankebanor väcks mest hela tiden.

– Det här ger möjligheter att utveckla sättet vi jobbar på och bygga upp huset. Nu får huset göra jobbet. Det är fantastiska lokaler, så nu är det upp till oss att göra något riktigt bra av det, säger Jennie Östling. ■

/Flytten i siffror:

- 18 pianon
- 2 flyglar
- 120 fioler
- 50-talet blåsinstrument
- 17 celli
- 7 kontrabasar
- 20-tal gitarrer/elbasar
- slagverksutrustning
- cirka 500 flyttkartonger utöver allt annat.
- 4 dagar tog flytten

Läs mer om Kulturskolans verksamhet på falun.se/kulturskolan

KONTAKT:

Jennie Östling, verksamhets-
samordnare, kultur- och naturskolan
Tel: 023-878 08
Mail: jennie.ostling@falun.se

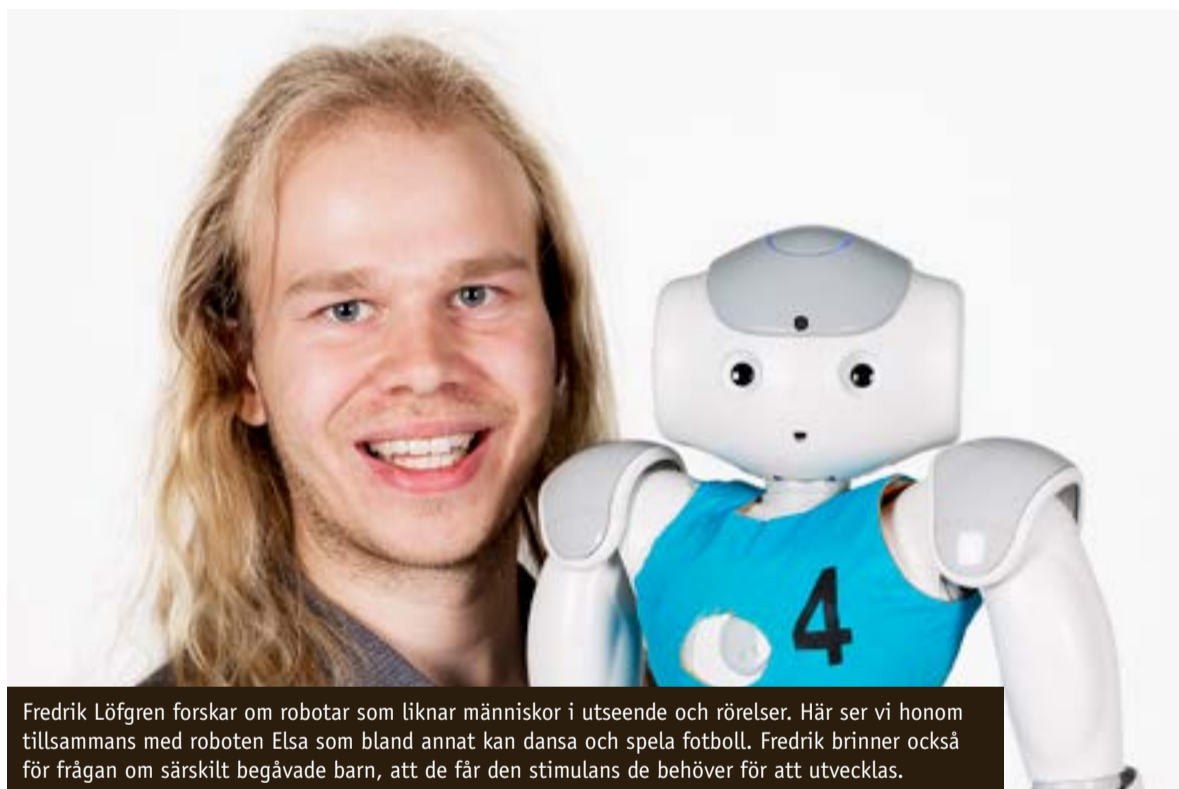
Jennie Östling tycker att flytten ger Kulturskolan en helt annan helhet än tidigare.

Robotgeniet **Fredrik Löfgren** besöker gärna sin farmors sommarstuga utanför Bjursås, hjälper särskilt begåvade barn och är en av få forskare i Sverige som utvecklar humanoida robotar, det vill säga med mänskligt utseende.

TEXT: PETER DAHLKVIST. FOTO: ANNA GERDÉN

Sociala och smarta robotar

FREDRIK FORSKAR OM ROBOTAR SOM KAN LÄSA AV ANSIKTSUTTRYCK OCH FRÅGA HUR DU MÅR

Fredrik Löfgren forskar om robotar som liknar människor i utseende och rörelser. Här ser vi honom tillsammans med roboten Elsa som bland annat kan dansa och spela fotboll. Fredrik brinner också för frågan om särskilt begåvade barn, att de får den stimulans de behöver för att utvecklas.

■ **INNOVATION/** – Jag tycker det är kul med alla slags robotar men jobbar helst med sociala och smarta robotar som är snälla och exempelvis kan spela spel och prata med dig, säger Fredrik Löfgren.

Fredrik härstammar från Gagnef och på somrarna är han gärna i farmors sommarstuga utanför Bjursås. Trots att han är 25 år gammal har han hunnit långt och kallas av många för ett geni. Han forskar om robotar på Linköpings universitet och har diskuterat och arbetat med sitt favoritämne på en mängd olika platser. Varje år har han runt 200 resdagar och är ett eftertraktat föreläsningssämne även om han också gör mycket annat. I våras var han i Falun och hjälpte

särskilt begåvade elever på Montessoriskolan, en satsning som troligtvis fortsätter under hösten. Det handlar om elever som är extremt duktiga på exempelvis matematik och behöver extra stöd.

– Ja, jag brinner för att stimulera särskilt begåvade barn och ge dem utmaningar så att de kan utvecklas. I Falun byggde vi med elektronik och löste olika tekniska problem. Det var väldigt lyckat tycker jag, säger Fredrik Löfgren.

– Det var mycket lärorikt för oss att ha Fredrik hos oss. Han fick oss att få förståelse för fenomenet särbegåvning, och vikten att se till att alla elever får den stimulans de behöver. Fredrik hade tråkigt under sin

grundskoletid, det ska vi se till att våra särskilt begåvade elever inte har, säger Marie Linder som är rektor på Montessoriskolan.

Man räknar med att fem procent av alla barn är särskilt begåvade, eller särbegåvade. En procent är extremt särbegåvade.

Stoppad av polisen

Fredrik är snart civilingenjör vid Linköpings universitet med inriktning mot teknisk fysik och elektronik. Han har vunnit genikampen på SVT år 2014 och har kommit tvåa i både robot-VM och robot-OS. Nu jobbar han på universitetet, forskar och stöttar de nya studenterna. Förra året blev han också utsedd till "Årets teknolog".

Både själv och tillsammans med andra har han skapat en mängd olika robotar. Han backar inte heller för att ge sig på svåra utmaningar. Fredrik har bland annat varit med och programmerat roboten David som vann VM i matlagning 2014. Han har också varit med och tagit fram en robot som räddar människor i laviner och en som kör bil.

– Vi köpte en gammal Volvo, kapade bort ratten och bromsen och byggde en robot som körde bilen. Efter flera tester tog vi en tur ute i trafiken och blev så klart stoppade av polisen. Vi fick böter men bevisade att det funkade, säger Fredrik Löfgren.

Insikter för framtiden

Vem vet hur framtiden ser ut och vad Fredrik och hans kollegor hittar på härnäst. Kanske är humanoida robotar ett vanligt hjälpmedel i våra hem om ett antal år. Robotar som kan läsa av hur vi känner, som kan hjälpa oss fysiskt, visa medkänsla och vara sociala. Kanske har vi också blivit bättre på att förstå hur särskilt begåvade barn utvecklas på bästa sätt. ■

"Ja, jag brinner för att stimulera särbegåvade barn och ge dem utmaningar så att de kan utvecklas."

Fredrik Löfgren

Planer som berör landsbygden

Under hösten 2016 genomförde Falu kommun medborgardialoger i kommunens sju kommundelar, detta som uppstart till arbetet med ett landsbygdsprogram och en fördjupad översiktsplan för delar av landsbygden. Det handlar om bland annat hur företag och boende utanför tätorten Falun ska få de bästa förutsättningarna att vara delaktiga och utvecklas.

TEXT: PETER DAHLKVIST. FOTO: ULF PALM

■ **ÖVERSIKTPLAN/** – Vi fick in en massa fantastisk kunskap om tätorterna och kommunens landsbygd. Efter en hel del bearbetning har vi ett förslag till landsbygdsprogram som intresseföreningarna, kommunbygderådet, politiska partier med flera fått lämna synpunkter på, säger Hanne Stenback, landsbygdsutvecklare.

Kan du ge exempel på vad som står i förslaget?

– Vi har mycket fokus på delaktighet och demokrati, som ju Falu kommun redan har tydliga regler

kring. Om hela Falu kommun ska leva och involveras i beslut och utvecklas, gäller det att föra tydliga dialoger med alla medborgare.

Vad händer framöver?

– 18 september var sista dagen att lämna in tankar om förslaget, nu ska vi bearbeta synpunkterna och förhoppningsvis få till ett landsbygdsprogram som många kan ställa sig bakom. Målet är att kommunfullmäktige ska anta landsbygdsprogrammet i början på 2018, säger Hanne Stenback.

"En fördjupad översiktsplan är ett vägledande dokument, men inte bindande"

Frida Petersson, planarkitekt, Falu kommun

Fördjupad översiktsplan, FÖP

Förslaget till den fördjupade översiktplanen för delar av landsbygden i Falu kommun, berör främst samhällen utanför Falun. En fördjupad översiktsplan beslutas av kommunfullmäktige och förtydligar hur kommunen ser på utvecklingen, med fokus på bebyggelse och hur marken eller vattnet används. Det gör att både politiker

och tjänstemän får mer vägledning när de beslutar eller handlägger i vissa ärenden på landsbygden.

– En fördjupad översiktsplan är ett vägledande dokument, men inte bindande. Ibland kan det kännas som att den här typen av dokument minskar handlingsfriheten, men jag skulle säga att det egentligen är tvärt om eftersom det kan ge en större trygghet för den som vill göra en investering. Exempelvis för den som vill låta sitt företag växa, om kommunen har visat att man tar hänsyn till transporter och verksamheter när man planerar nya bostäder, eller för den som ska köpa drömhuset, om kommunen har visat vilken typ av bebyggelse som kan tillkomma för att kunna behålla det vackra i landskapet som huset står i, säger Frida Petersson, planarkitekt.

Vilket är nästa steg för FÖP?

– Nu under hösten har vi planerat in att träffa både landsbygdensrådet och kommunstyrelsens utvecklingsutskott. Vi siktar på att kommunstyrelsen ska godkänna ett samrådsförslag i februari 2018 och då blir nästa steg ett samråd där alla berörda får tycka till, under våren 2018, säger Frida Petersson. ■

Arkivbild. Personerna på bilden har inget direkt samband med artikeln. Foto: Ulf Palm.

KAMPANJ FÖR EN MER HÅLLBAR HANDEL

Kampanjen "Handla rätt!" är en del av Falu kommuns arbete med att göra det lättare för dig att konsumera på ett hållbart sätt – ekologiskt, ekonomiskt och socialt. Under vecka 39 kommer det att bli lite extra fokus på hållbara varor och tjänster i ett antal av Faluns företag, som valt att vara med.

TEXT: PETER DAHLKVIST

■ **HANDLA RÄTT/** – Vi vill skapa bättre förutsättningar för en hållbar handel i Falun. Att vi tillsammans med handeln kan göra Falun känt för ett stort utbud av miljövänliga och närproducerade varor och hållbara tjänster är helt i linje med Falu kommuns Miljöprogram 2020. Det finns många spännande sätt att använda jordens resurser bättre och samtidigt gynna hälsa och miljö, säger projektledaren Thomas Sundin, på miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen.

På vilket sätt hjälper den här kampanjen handlare och konsumenter?

– Det finns redan idag en mängd hållbara tjänster och produkter i Falun, men tyvärr är det inte alltid tydligt för kunden. Genom satsningen "Handla rätt!" vill vi uppmuntra handlarna att de lyfter fram hållbarhet bättre i butiken. Varans placering är av stor betydelse för att öka försäljningen. På så vis skapas en positiv spiral med ökat utbud och efterfrågan.

Hur många butiker och företag i Falun är anslutna till "Handla rätt"?

– Förra året var det drygt 20 företag och i år hoppas vi på att ännu fler blir med, avslutar Thomas Sundin. ■

Läs mer på hemsidan:

www.kollpakonsumtion.se,

där kan du också se en karta med företag som är med i kampanjen.

De två planerna för landsbygden som nu håller på att tas fram, ska underlätta utvecklingen på landsbygden och skapa större delaktighet i besluten.

"Det är nog närmare 50 år sedan som en större översyn av hastigheterna gjordes i de här orterna"

Nu ska en ny hastighetsplan tas fram för tätorterna på landsbygden. Vika är en av platserna som kommer att beröras. 50-skylden kommer att vara ett minne blott inom en snar framtid. Nya hastighetsgränser som nu finns som praxis är 30-40-60-80 km/tim.

Landsbygden får nya hastigheter

2010 infördes **nya hastigheter** i Faluns centralort. Nu har turen kommit till nio tätorter på landsbygden: Bjursås, Danholn, Enviken, Grycksbo, Linghed, Sundborn, Svärdsjö, Sågmyra och Vika. – Inom en tvåårsperiod ska den nya hastighetsplanen ha antagits av nämnden och slutförts, säger trafikingenjör **Susanne Bodén**.

TEXT: ANDERS NORIN FOTO: ULF PALM

■ **TRAFIK/** Hastigheterna i Faluns centralort justerades redan för flera år sedan.

Av olika anledningar har översynen kring hastigheterna inom de tätbebyggda områdena på landsbygden dröjt. Men nu ska en ny hastighetsplan tas fram även för dessa områden.

Det är nämligen kommunen som bestämmer vilka hastighetsgränser som ska gälla inom tätbebyggt område, där överklagande instans är länsstyrelsen.

Väghållare, polis, skolrektor och allmänhet kommer att ges chansen att yttra sig innan några ändringar bestäms.

Ett konsultföretag har också gjort ett grovförslag till ändring av hastigheterna i de nio olika tätorterna, som kommunen nu ska bearbeta.

Nya hastighetsgränser kommer att användas

– Det är nog närmare 50 år sedan som en större översyn av hastigheterna gjordes i de här orterna. Klart är att vi ska använda oss av de nya hastighetsgränser som nu finns som praxis: 30-40-60-80-100-120. En nuvarande 70-väg kan exempelvis få 80 eller 60 som ny hastighet, säger Susanne Bodén.

"I slutändan är det nämnden som tar besluten kring vilka hastigheter som ska gälla."

Susanne Bodén, trafikingenjör, Falu kommun

/Rätt hastighet räddar liv!

■ **Det nya** hastighetssystemet är anpassat utifrån dagens förutsättningar när det gäller trafiksäkerhet, miljö, vägstandard och fordonsutveckling.

Det innebär att tidigare hastighetsgränser har kompletterats med **40, 60, 80, 100** och **120** km/tim.

Hastigheten ska successivt anpassas efter hur säker vägen eller gatan är och den grad av våld människokroppen tål vid ett enkelt misstag, till exempel en avakning. Vägens standard och säkerhet tillsammans med kunskap om krockvåld avgör om hastigheten kommer att justeras uppåt eller neråt.

Målet är att hitta en balans mellan kraven på trafiksäkerhet, miljö, tillgänglighet, trygghet, framkomlighet, positiv regional utveckling och jämställdhet.

MÅNGA SER POSITIVT PÅ DEN ÖKADE TURTÄTHETEN MELLAN STÄDERNA

Ett drygt år har nu gått sedan den stora förändringen av kollektivtrafiken gjordes i Falun och Borlänge. – I Falun var det bara tätortstrafiken som berördes av omläggningen. Det kom lite synpunkter till att börja med, som krävde vissa justeringar, men sedan har det varit lugnt. Många ser positivt på den ökade turtätheten mellan Falun och Borlänge, säger Mats Olofsson, kommunens kollektivtrafikplanerare.

TEXT OCH FOTO: ANDERS NORIN

■ **TRAFIK/** Orsakerna till att den stora förändringen gjordes var framförallt två:

- 1) Falu kommun behövde sänka kostnaderna för kollektivtrafiken och ett beslut fattades om att försöka spara 15 miljoner kronor årligen.
- 2) Det fanns både ett behov och fördelar med att bygga samman trafiken mellan Falun och Borlänge med stadstrafiken.

Förändringarna innebar bland annat att flera linjer i Faluns tätortstrafik försvann eller fick en annan dragning.

Många klagomål – till att börja med

Alla kände sig inte nöjda med förändringarna och klagomålen lät inte vänta på sig. Men efter att diverse justeringar gjordes, så avtog kritiken.

– Många av klagomålen som kom in handlade till stor del om att Mjuka linjen försvunnit, att det inte gick några bussar till Kvarnberget och om problematiken att ta sig till Hälsingårdsskolan från Hosjö. Det

Mats Olofsson, kommunens kollektivplanerare, och Mattias Ahlström, teamledare trafikplanering på Dalatrafik.

löste vi med extra turer. Men den senaste tiden har det varit lugnt, säger Mattias Ahlström, teamledare trafikplanering på Dalatrafik.

Efter omändringen går det nu bussar mellan Falun och Borlänge var femte minut i högtrafik. Det går numera att sätta sig på bussen i städernas ytterområden och sedan direkt ta sig till grannstaden.

Den förändringen har däremot präglats av idel positiva ordalag.

– Med täta turer har vi sluppit problematiken med att sätta in extra bussar. Bussarnas tidhållning är bättre än tidigare genom att vi

skapat en jämnare belastning. Vi kan erbjuda våra kunder, resenärerna, en bättre kvalitet på resorna, säger Mattias Ahlström.

Inga förändringar – tidtabell ligger fast

Några ytterligare förändringar är inte planerade.

De nuvarande linjerna med tillhörande tidtabell kommer att ligga fast.

– Det tar minst tre år innan en ny tidtabell är helt inkörd. Jag hoppas också att det kan bli en ny och stor marknadsinsats värdig namnet framöver, så att folk får upp ögonen rejält för det utbud vi kan erbjuda. I dag är jag ganska säker att det går snabbare att med buss ta sig från en plats i centrum i Falun till en plats centrala Borlänge än vad det gör med bil, säger Mats Olofsson.

Ser man på busstandarden har det hänt en hel del positivt den senaste tiden.

– Vi har levt med en gamla fordon sedan 2014, men i år har 40-talet nya och moderna bussar, flera elhybridmodeller, satts in i trafik i Falun/Borlänge-området. Det ska finnas tillgång till Wifi i alla bussar och USB-uttag. Nya bussar slussas även in när det gäller skoltrafiken på landsbygden, säger Mattias Ahlström.

– På bussarna i Falun och Borlänge är också kontantbetalningen borttagen. Numera går det att betala med kort på alla bussar i länet, tillägger Mats Olofsson. ■

– Under den här långa tiden har olika hastighetsbeslut tagits, något som kan liknas vid ett ”lappverk”. Nu arbetar vi för att anpassa hastigheterna utifrån trafiksäkerhet, miljö, vägstandard och fordonsutveckling, säger Susanne Bodén.

I bostadsområden och vid skolor, där det förekommer blandtrafik, kommer stor hänsyn tas till oskyddade trafikanter.

Här är de nya hastighetsgränserna som kommer att finnas med i den nya planen:

- 30 km/tim kan införas på vägar med blandtrafik, vid skolor, centrumgator och bostadsgator.
- 40 km/tim kan införas på gator i huvudsak inom huvudnätet, bussgator, gator med gångbanor, gator med cyklar på körbanan, gator med direktutfarer.
- 60 km/tim införs på övergripande huvudgator och vägar där gång- och cykelväg är separerad längs vägen.

– Förvaltningens förslag kommer sedan politiken att ta ställning till. I slutändan är det nämnden som tar besluten kring vilka hastigheter som ska gälla, slutar Susanne Bodén. ■

Ett 40-tal nya och moderna bussar har under året börjat trafikera Falun/Borlänge-regionen. Många av dem är elhybridbussar.

Bollarna flyger mot väggarna i den ena salen och i den andra salen får trampolinens fjädrar ge sig till känna. Det är **full aktivitet på Lugnet** på tisdagseftermiddagen. På våningen ovanför sitter spindlarna i nätet – de som håller i bokningarna.

TEXT: KARI ÖSTNING FOTO: ULF PALM OCH KARI ÖSTNING

Navet för Lugnet

– ALLT ANNAT ÄN LUGNT

Astrid Tosteby slår volter och tycker det är roligt med gymnastik.

Ninnie Hansson, Johanna Hedström, Mats Källberg och Lasse Blondin jobbar alla på bokningen på Lugnet.

■ **LUGNET/** Man kan kanske se personalen på Bokningen på Lugnet lite som fredsmäklare, det är cirka 300 föreningar i Falun som alla vill ha tid i olika anläggningar.

– Det finns en prioriteringsordning när vi ger ut tider, barn- och ungdomar har prioritering och vi vill styra vuxenverksamhet till tider efter klockan 20. Det är efter ett politiskt beslut, säger Mats Källberg.

Men att det skulle vara tjafsigt när tiderna fördelas, det håller inte Mats Källberg med om.

– Nej, alla får för lite tider enligt dem själva. Men egentligen, är alla lika missnöjda då har vi nått målet, säger han och ler.

Rättvisa är alltså rättensöret, och prioriteringsordningen är åldrarna på de som ska träna.

– Vi hamnar väldigt ofta i diskussioner internt, för att alla föreningar ska behandlas lika så bollar vi med varandra, säger Lasse Blondin.

Roligt och tacksamt

Personalen har roligt tillsammans, skämtar med varandra och skojar.

– Det är ett roligt jobb. Eftersom man är föreningsintresserad själv så är det jätteroligt

att få hålla på med föreningsfrågor, och det är ett omväxlande jobb, säger Mats Källberg.

– Det är roligt också att få sitta här på Lugnet, det händer alltid nåt här, säger Ninnie Hansson.

– Det är roligt att jobba med föreningar, de är väldigt tacksamma för hjälpen. Allt jobb gör de ju på sin fritid, säger Johanna Hedström.

"Jag vill vara med i OS"

Tindra Högosta.

I gymnastikhallen under Bokningen tränar Gymnos Trupp 4 den här tisdagen. Två gånger i veckan tränar gruppen med tjejer mellan 7 och 11 år.

– Det är kul, alla redskap är roligast. Svårast är att göra rörelser bakåt, säger Tindra Högosta.

– Ja, framåt är roligast, säger Alicia Gräfning.

Tjejnernas mål är högt ställt den här tisdagskvällen.

– Jag vill vara med i OS, säger Tindra Högosta.

– Kanske jag med, säger Alicia Gräfning.

I hallen bredvid viner bollarna mot mål.

Aktiva tjejer

Flickor 05/06 tränar handboll.

– Det är kul, roligast att träna med kompisarna och kul med matcher och att trycka på, säger Elvina Asllani.

Elvina Asllani står i mål och gör det riktigt bra.

– Jag är inte rädd för bollarna, så det är lätt, säger hon samtidigt som hon byter skor och tar på benskydd. Fotbollsträning står näst på programmet den här tisdagskvällen för Elvina. ■

/Bokningen Lugnet:

- Uthyrning av kommunens lokaler och anläggningar – Gymnastiksal, samlingslokaler, studielokaler, idrottsanläggningar, Kristinehallen, Stångtjärnstugan och Båtplatser.
- Föreningsbidrag, föreningsutveckling, lotterikontrollanter.
- Cirka 300 föreningar i Falu kommun
- Telefontid 9–12 och 13–15 måndag–fredag.

• Bokningen har även hand om lägerverksamhet för föreningar från andra kommuner, och förläggningar där skollokaler används för övernattnig.

Tips: Ha alla kontaktuppgifter för föreningen uppdaterade så att man inte missar viktig information som skickas ut via e-post.

Falu HK tränar på Lugnet, en av 300 föreningar i Falu kommun. Här Cornelia Hurtig och Ida Forsmark.

■ POLITIKERFRÅGAN:

Vilken blir den stora valfrågan i Falun och varför?

CENTERPARTIET:

Valrörelsen kommer att präglas av både höger- och vänsterpopulism, och vi måste stå upp för frihet, medmänsklighet och fri företagsamhet, även lokalt. Folk är trötta på politisk pajkastning och vill höra om konstruktiva lösningar istället för prat om vad andra gör fel.

Falun växer, vilket medför positiv tillväxt, men det innebär också en balansgång mellan att satsa och att hushålla med resurserna. Den positiva utvecklingen måste komma landsbygden till del. Lokaler för skolor, förskolor och äldreboenden är en utmaning eftersom antalet barn och gamla ökar samtidigt som det redan är trångt på många håll. Här finns en ideologisk skiljelinje där vissa vill att kommunen ska göra allt, men för oss är det självklart att även privata aktörer behövs.

MODERATERNA:

Trafiklandet som de rödgröna har ställt till med kommer att bli den stora valfrågan nästa år. Det påverkar de flesta, både Falubor och andra som allt oftare väljer att åka till andra orter än Falun. Folk får allt svårare att ta sig till jobbet och skolan, till butiker, restauranger, bio med mera. Det går inte längre att skjutsa folk till museet. Stora delar av centrum har inte längre busshållplatser. De rödgröna vill ta bort halva Korsnäs vägen. Utan folk dör staden!

Vi vill öppna upp staden för både Falubor och besökare! Mer trafik ger mer folk som ger mer utbud av butiker, restauranger med mera. En levande stad, lättillgänglig för alla utan att kräva GPS, där man både kan ta sig fram och parkera. Skona miljön, gör Falun tillgängligt!

LIBERALERNA:

Valrörelser är svåra att förutsäga. Men några frågor som vi tar plats i debatten. Idag är det svårt att locka unga människor att bli lärare och många utbildade lärare arbetar i andra branscher. Kommuner och friskolor har ett ansvar att göra läraryrket attraktivt. Klarar de inte det så kanske de inte ska pyssla med något annat? Staten bör ta över från kommunerna för likvärdig skola som ger alla elever chansen. Sjukvården och omsorg står inför samma utmaning som skolan, inte minst – se till att vara en bra arbetsgivare! Det handlar om arbetsvillkor och lön. Sälla bland nödvändiga och onödiga investeringar. Att bygga äldreomsorg måste komma före eventuella jippon. Bra företagsklimat i Falun. Jätteviktigt!

FALUPARTIET:

Den stora valfrågan i Falun: Hur de politiska partierna i Falun skall få fram tillräckligt med ekonomiska medel för att klara kärnverksamheten som skola och omsorg.

Varför?: Under säkert 20 års tid har Faluns politiska partier vetat om att det kommer en tid när ”allt färre skall försörja allt fler”. Ändå har inga åtgärder vidtagits.

Nu står vi inför fullbordat faktum med brist på kompetens inom skolan och omsorgen. Dessutom finns inte tillräckligt med ekonomiska medel.

MILJÖPARTIET:

Den stora valfrågan i Falun 2018 måste bli staden och klimatet. Det är hög tid att utsläppen från trafiken äntligen börjar minska! Framförallt biltrafiken i centrum behöver göra på sig till förmån för alternativen, nämligen gång, cykling och kollektivtrafik. Då får vi dessutom en mycket trevligare stad! Genomförandet

av cykelplanen bör påskyndas, så att nätet av cykelvägar hänger ihop och korsningar blir säkra. För kollektivtrafiken vill vi ha snabba stomlinjer med hög turtäthet, matade med ”bybussar” med lägre turtäthet samt flextrafik. Flextrafik, som är det enda reella alternativet till bilen i våra mer glesbefolkade trakter, vill vi se mera av på landet och i stan. En eldriven ringlinje med anslutning till infartsparkeringar bör utredas

VÄNSTERPARTIET:

Förhoppningsvis mer om vilka värderingar partierna står för, men en viktig fråga kommer vara hur vi skapar förutsättningar för en bra omsorg av våra äldre. Hur de som arbetar inom äldreomsorgen ska kunna ha både

ork att arbeta, en fritid och tid för återhämtning?

Det är ofta svårt och sjukskrivningarna har länge ökat. Vänsterpartiet föreslår sex timmars arbetsdag inom äldreomsorgen. Det är viktigt eftersom det inte bara påverkar förutsättningarna för de anställda. Där arbetstidsförkortning har införts har det visat sig ge en säkrare vård och mer kvalitativ tid med de äldre har då blivit möjlig.

Det berör oss alla på något sätt, det gäller alla våra äldre i vår närhet och det gäller oss själva en dag och är därför en viktig fråga i valet 2018.

SOCIALDEMOKRATERNA:

Får oss är det viktigt att låta invånarna avgöra vilka frågor som ska bli stora och

viktiga i valet. Det vi hittills hört från öppna möten och andra väljar-kontakter är: Skolan och förskolan är alltid viktiga för många. Även om det nu finns mer resurser och det byggs fler förskolor och nya Bjursåskolan, så kommer väljarnas och Socialdemokraternas engagemang att vara fortsatt stort! Bostadsfrågan är het. Det byggs mycket just nu, men många engagerar sig för att det ska byggas ännu fler bostäder nära service och kommunikation. Service i landsbygden och kommunal närvaro i hela kommunen är alltid högaktuellt. Arbetslösheten har minskat rejält, men fortfarande söker många jobb. Det finns också många lediga jobb. Valfrågan blir hur vi rustar människor för att kunna ta jobb.

KRISTDEMOKRATERNA:

Bostäder åt unga är en viktig fråga. Vi tycker också att man borde satsa på att ge unga en engagerande fritid. Det ojämlika samhället i hälsa drabbar de resurssvaga i samhället och en bra skola, som ser alla barn, kan bidra till ett jämnare samhälle där fler utbildas och får i flytande på alla plan. Kollektivtrafik är också stor välfärdsfråga. Tätare linjer, och flexibla lösningar utifrån behov. En annan viktig fråga är mötesplatser för medborgarna.

SVERIGEDEMOKRATERNA:

Har valt att inte svara på enkätfrågan.

FÖRETAGAR-VECKAN 2017

Företagare för Falun framåt
Det är vecka 47 som i år agerar spelplan för årets Företagarvecka i Falun. Företagarveckan är till för dig som är företagare, och är ett utmärkt tillfälle att knyta kontakter och nätverka under trevliga arrangemang.

TEXT: KARI ÖSTNING FOTO: PETER DAHLKVIST

■ **NÄRINGSLIV/** Det är i år nionde gången som företagarveckan anordnas i Falun.

– Näringslivsfrågor är viktiga i Falun och det här är ett sätt att skapa ett ännu bättre företagsklimat i kommunen, säger Daniel Blomkvist, projektledare för företagarveckan.

Bland programpunkterna finns även i år en kompetensmessa. Den anordnas tillsammans med AIK, arbetsmarknads-, integrations- och kompetensförvaltningen.

– Här vänder vi på begreppet där personer som är klara för att börja jobba, har cv och utbildning får presentera sig för företagare, säger Daniel Blomkvist.

Stjärnlunchen är även en programpunkt. Här har nästan samtliga näringslivskontor i Dalarna bjudit in företagare från respektive kommun. Stjärnlunchen som Dalabusiness arrangerar är ett ypperligt tillfälle för samverkan och nätverkande mellan företag och kommuner.

Bäddat för samarbete

Christina Stielli har nominerats till Årets talare, hon har bjudits in till Falun av Speedbusiness®. Christina Stielli är en mycket uppskattad föreläsare och kommer att dela med sig av sina erfarenheter och träffande observationer.

Per Grankvist är en av Sveriges främsta hållbarhetsexperter. Han delar med sig om hur företag påverkas av engagemanget för en bättre värld och hur man bäst drar nytta av kundernas idéer.

– Vi ser fram emot företagarveckan och ser det som ett stort tillfälle för samarbete med våra samarbetspartners, säger Daniel Blomkvist.

VILL DU OCKSÅ PLASTBANTA? GÖR SÅ HÄR:

■ Ta med en ryggsäck eller tygkasse när du handlar.

I början kanske det känns ovant eller snålt, men tänk på att du gör en insats varje gång du inte köper en plastkasse. Har du glömt ryggsäck, köp hellre en papperskasse.

Och om du behöver plastkassar till ditt brännbara avfall är det bättre att du köper avfallspåsar på rulle. De är tunnare än butikernas påsar och det behövs mindre plast för att producera dem.

■ Välj miljömärkta hud- och hårvårdsprodukter, tandkräm och smink

Miljömärkta produkter är fria från mikroplaster. I många andra produkter kan du däremot hitta ingredienser som polyethylene, polypropylene, polyethylene terephthalate, polymethyl methacrylate och nylon. Det innebär att produkten innehåller plast – välj bort.

■ Välj andra material än plast

Oftast finns det bra alternativ till plast, till exempel matlådor i glas eller plåt och träningskläder i bambu eller ett annat naturmaterial. Hellre en ulltröja än en fleecetröja och hellre en saftflaska i glas än en i plast, och så vidare.

■ Tvätta smart

När du tvättar syntetiska kläder lossnar mikroplaster. Om du fyller maskinen och använder flytande tvättmedel minskar du friktionen och färre fibrer lossnar, likadant om du sänker temperaturen och kör kort tvättprogram.

Du kan även använda en särskild tvättpåse eller tvättboll som samlar upp mikroplasterna. Tänk också på att inte tvätta i onödan – du kanske inte behöver tvätta hela plagget för att få bort en liten fläck.

■ Se till att plasten återvinns

Förpackningar i hårdplast och mjukplast ska lämnas till förpackningsinsamlingen vid återvinningsstationerna, inte sorteras som brännbart.

■ Plocka upp ditt skräp

Godispåsar, fimpas och annan plast som du tappar eller slänger på marken försvinner inte. Istället blåser skräpet iväg och hamnar så småningom i ett hav eller en sjö. Djur kan äta skräpet eller fastna i det och dö en plågsam död.

Ett sätt att plastbanta är att tacka nej till butikens plastpåsar och istället ta med en egen väska eller ryggsäck.

Så kan vi minska plasten

Den senaste tiden har plast och konsekvenserna av vår **plastanvändning** diskuterats alltmer. Främst har det handlat om plastkassar och annan plast vi kan se, men också om så kallade mikroplaster.

TEXT: KERSTIN LUNDIN. FOTO: SCANDINAV

■ **MILJÖ/** Mikroplaster är små plastpartiklar, mindre än fem millimeter i diameter. De kan bland annat finnas i tandkrämer, hudkrämer, kosmetika och kläder. Tvättar du till exempel en fleecetröja kommer mikroplaster att följa med ut i avloppsvattnet. Tyvärr klarar reningsverken inte av att hantera alla mikroplaster. I slutänden hamnar plasten i sjöar, vattendrag och hav, sedan i fisken och till sist på vår tallrik. Av allt plastskräp i världshaven utgör mikroplaster den största andelen.

Hanna Bergman är Falu Energi & Vattens hållbarhetschef.

– Eftersom vi i Falun har en bit till närmaste hav kan det vara knepigt att se kopplingen mellan vad vi gör och hur haven mår, men vattensystemen hänger ihop och mikroplasterna finns också i vattendrag och sjöar. Ta till exempel Runn. Det är här mikroplasterna hamnar först och det är kanske här vi fiskar. Därför finns det all anledning för oss att minska vår plastanvändning, säger Hanna Bergman. ■

Allt hänger ihop

Som konsument finns det ganska många saker du kan göra för att minska plasten i haven, berättar Hanna Bergman, hållbarhetschef på Falu energi & vatten.

Mer information

- naturskyddsforeningen.se/havsplast (Naturskyddsföreningen)
- ditthav.se (Håll Sverige rent)

Enkelt att bli av med kalkfläckar

Om du har kommunalt vatten och bor i Falu kommun har du antingen ett mjukt eller ett medelhårt vatten. Hårdhetsgraden avgörs av hur mycket kalcium och magnesium som finns i vattnet.

■ **VATTEN/** Ju hårdare vatten, desto större risk för kalkavlagringar. Avlagringarna uppstår när mineralerna kommer i kontakt med varmt vatten.

Du kan enkelt bli av med kalkfläckar med hjälp av miljövänliga medel som ättika och citronsyra. Här är tre exempel. Fler finns på Falu Energi & Vattens webbplats, fev.se/vatten.

Rostfria ytor, tvättställ i porlin och duschvägg. Blanda en del ättika (24 %) med tre delar vatten. Spraya eller sprid ut lösningen med en trasa. Vänta en halvtimme och torka bort med enbart vatten.

Toastol. Häll cirka 1 liter kokhett vatten tillsammans med en halv påse citronsyra i toastolen. Låt verka under natten. Borsta med toaborsten.

Duschmunstycke. Lägg munstycket i 1 liter vatten och 2 dl ättika (24 %) i några timmar. Borsta sedan munstycket.

Tänk också på att kaffebergare, diskmaskiner och andra hushållsapparater behöver avkalkas ibland – kanske oftare än du tror. Kika i bruksanvisningen och se vad tillverkaren rekommenderar.

FAKTA VATTENHÅRDHET

Aspeboda.....	4,5 (mjukt)
Bjursås, Grycksbo, Sägmyra.....	3,1 (mjukt)
Danholn, Falun, Karlsbyheden, Sundborn, Toftbyn (Lennheden).....	7,5 (medelhårt)
Enviken.....	2,7 (mjukt)
Svärdsjö, Linghed.....	6,1 (medelhårt)
Vika Strand.....	7,1 (medelhårt)
Vika kyrkby.....	6,7 (medelhårt)

Nyhet! Hämtning av trädgårdsavfall

Trött på att köra fallfrukt och ris till återvinningscentralen? Från våren 2018 kan du som bor i Falu tätort beställa hämtning av Falu Energi & Vatten.

■ Så fungerar det

Falu Energi & Vatten ställer ut ett 370-literskär för trädgårdsavfall hemma hos dig. Här kan du slänga kvistar, ris, vissna blommor, gräsklipp, löv, fallfrukt och annat komposterbart avfall från trädgården. Tjänsten kostar 675 kr per säsong och omfattar tömningar varannan vecka, april–oktober.

Läs mer och beställ på fev.se/tradgardsavfall. Du kan även mejla din beställning till info@fev.se eller kontakta Falu energi & vattens kundtjänst, telefon 023-77 49 00.

DAGS IGEN FÖR INTERNATIONELL MATMARKNAD

Varför inte en paella till lunch, engelsk fudge till eftermiddagskaffet och en thailändsk kycklingrätt till middag? Nu kommer den internationella matmarknaden – Geraud International Street Market – tillbaka till Falun för fjärde gången.

TEXT: ANDERS NORIN FOTO: NINA LOOD

■ **MAT/** – Matmarknaden har blivit till ett uppskattat årligt event i Falun, som inte bara lockar Falubor och hemvändare, utan även många besökare från grannkommunerna. Det känns otroligt bra att marknaden ännu en gång väljer att återvända till Falun, säger centrumledaren Patricia Wallin Granhagen.

Varje höst fylls numera Faluns centrum av härliga dofter och mat från olika länder och kulturer.

Årets internationella matmarknad är inget undantag, utan precis

som vanligt kommer besökarna att kunna smaka på massor av spännande godsaker.

På marknaden hittar du oliver, ostar, the, korvar, godsaker, färdiglagade maträtter från världens alla hörn och engelsk fudge, för att bara nämna något av det som serveras under marknadsdagarna.

15 länder representerade

Matsånderna representerar olika länder, drygt 15 stycken, och kulturerna blandas verkligen med smakerna.

Även i år är matmarknaden placerad på Åsgatan/Falugatan och förutom mat kommer även hantverksprodukter och konst-hantverk att finnas till försäljning.

Vad är det som gör matmarknaden så populär?

– Framförallt är det ett bra event, men att det blir lite ös på Faluns gator, där folk träffas, spelar nog också in en hel del, säger Patricia Wallin Granhagen.

Ser man till fjolårets marknad var tillströmningen av besökare stor under alla de fem marknadsdagarna.

– Och roligt var också att så många besökte marknaden kvällstid. Det är långtifrån bara ett lunchevent, säger Patricia Wallin Granhagen. ■

/International Street Market

International Street Market är ett prisbelönt evenemang från Groupe Geraud. Marknadsförsäljarna erbjuder **mat, dryck** och **hantverk** från över 15 olika länder. Evenemanget, som reser runt och besöker städer i Sverige, Danmark och Storbritannien under vår-, sommar- och höstsäsong, kommer nu tillbaka till Falun. Marknaden i Falun arrangeras den **26–30 september** och är öppen klockan 10–19 tisdag–fredag och 10–17 lördag.

MISSA INTE ATT LYSSNA PÅ FALUPODDEN – NYA AVSNITT VARJE VECKA

Du har väl inte missat att lyssna på Falupodden?

Varje vecka bjuder radioprofilerna Jon Norberg och Pelle Marklund på ett intressant avsnitt.

Tanken bakom Falupodden är bland annat att diskutera näringslivsfrågor och ge en fördjupad bild av andra aktuella ämnen, som berör oss som bor och verkar i Falu kommun.

TEXT: ANDERS NORIN FOTO: PETER DAHLKVIST

■ **RADIO/** Falupodden startade hösten 2016 och har på kort tid funnit en bred och intresserad publik.

Pelle Marklund har funnits med som programledare sedan starten.

I somras blev det också klart att Jon Norberg tar steget över till Falu

Pelle Marklund och Jon Norberg, Programledare för Falupodden.

kommun för att göra Falupodden varannan vecka.

– Jag tycker det känns jättekul att ta det här klivet. I över 30 år har jag bott i Falun och kommer därför att kunna se allt ur ett medborgarperspektiv. Det kommer att märkas i mina frågeställningar också, säger Jon Norberg.

För tre år sedan lämnade han Radio Dalarna, men att träffa människor och intervju dem ligger fortfarande honom varmt om hjärtat.

Jon driver den egna podcasten

Dalfolk och gör även podcasten Uppdrag Spänning åt Dalakraft.

– Sedan åker jag även runt och har en uppskattad musikquiz hos både PRO- och SPF-föreningar i Dalarna. Jag trivs bra med det jag gör och att träffa människor är den röda tråden för mig, säger Jon Norberg.

Varannan vecka är Jon programledare för Falupodden samtidigt som Pelle Marklund fortsätter att programleda Falupodden varannan vecka – då med fokus på de fantastiska företagare som finns runt om i kommunen.

Här kan ni lyssna på Falupodden:

www.falun.se/kommun--demokrati/politik-och-demokrati/sa-kan-du-paverka/kontakta-kommunen/sociala-medier/falupodden.html

📅 **KALENDARIET: SEPTEMBER–DECEMBER**

SEPTEMBER

- 23 Move your ass for Gambia. Slätta centrum
- 23 Äventyret, familjeföre-ställning. Kristinehallen
- 23 Freddie 70 years, hyllningsshow. Magasinet
- 24 Så vill jag bli, hyllnings-konsert Björn Afzelius. Hedenborg Svärdsjö
- 26–30 International Street Market, matmarknad. Falu centrum
- 26 Innebandy, SSL herr, IBF Falun - Team Thoren-gruppen. Jalas arena
- 29 Kultursoppa ADA. Dalateatern
- 29 Pumpbolaget, reunion, show. Falun bowling & krog
- 29 Summer kid, konsert. Falun bowling & krog
- 30 Innebandy, SSL herr, IBF Falun - Dalen. Jalas arena
- 30 Djärva klanger. Kristinehallen
- 30 Albin Myers, konsert. Falun bowling & krog.

OKTOBER

- 1 Hackmora Bergslopp, terränglöpning. Perhansbodarna

- 6 Nour El Rafei, show. Magasinet
- 6 Måns Zelmerlöw, show. Falun bowling & krog
- 7 Otto Knows, show. Falun bowling & krog
- 7–20/11 Livet kom så plötsligt. teater, Dalateatern
- 7 Live på bio – opera från Metropolitan – Norma. Kulturhuset tio14
- 8 Tobbe Trollkarl i Falun. barnshow, Kristinehallen
- 10 Viktoria Tolstoy med Tuna brass big band. Lugnetkyrkan
- 12–13 Dalarna Craft Beer Festival. Magasinet
- 13–14 Bind en höstkrans, kurs. Stabergs bergsmansgård
- 13 Orgel och mässing i samklang, konsert. Kristine kyrka
- 14–15 Daladubbeln, orientering. Karlsbyheden
- 14 Live på bio – opera från Metropolitan – Trollflöjten. Kulturhuset tio14
- 16 Glenn Miller orchestra, konsert. Kristinehallen
- 18–20 Krogshow med Småstadsliv, "När Tony kom till byn". Falun bowling & krog

- 20 Lena Philipsson: Jag är ingen älskling, show. Jalas arena, Lugnet
- 21 Aghakini, konsert. Kristinehallen
- 21 Mando Diao, konsert, Magasinet
- 21 Innebandy, SSL herr, IBF Falun - Helsing-borg. Jalas arena
- 25–26 60-plus-mässan. Sporthallen Lugnet
- 26 Musicals in concert. Kulturhuset tio14
- 27 Kultursoppa Scandal airlines. Dalateatern
- 27 Best of Claes Malmberg, show. Kristinehallen
- 28 Godnattstunden, barnteater. Dala-teatern

NOVEMBER

- 2 Tjejkväll i Falun. Falu centrum
- 3 Lour Troup Rockets, show. Falun bowling & krog
- 4 Henrik Berggren, konsert. Magasinet
- 8–18 Musikteatern På andra sidan Swede Hollow. Dalateatern

- 11 Barnteater Min Lilla syster kanin. Dalateatern
- 11 Innebandy, SSL herr, IBF Falun - Växjö. Jalas arena
- 11 Rebecca & Fiona, konsert. Falun bowling & krog
- 17 Good Harvest, konsert. Kulturhuset tio14
- 18 Succékören – En hyllning till Abba vol 3. Kristinehallen
- 18 Live på bio – opera från Metropolitan – Mordängeln. Kulturhu-set tio14
- 18 Innebandy, SSL herr, IBF Falun - Höllviken. Jalas arena
- 24 Thåström, konsert. Magasinet
- 25–26 Jul på Staberg. julmarknad
- 25 Johan Glans – World Tour on the word. Kulturhuset tio14
- 29 Innebandy, SSL herr, IBF Falun - Sirius. Jalas arena

DECEMBER

- 2 Julkonsert med Samuel Ljungbladh och Ola Börud. Lugnetkyrkan

■ **TÄVLING/**

Känner du din kommun?

Foto: Ulf Palm

Falu kommun är ganska stor till ytan. Här en plats som ligger en bra bit från centralorten Falun. Känner du igen dig?

Skicka svaret på ett vykort till:

Vårt Falun, Kommunikationskontoret, 791 83 Falun eller mejla redaktionen@falun.se

Vi vill ha ditt svar senast den **15 november**. Tre vinnare belönas med ett presentkort på 200 kr hos Visit Södra Dalarna – vinsten kommer med posten. Rätt svar och namn på vinnarna presenteras i nästa nummer av Vårt Falun.

Foto: Ulf Palm

Vinnare

Svaret på frågan i förra numret av Vårt Falun var **Hellmansö**. Huset var tydligen bekant för det var många som kunde rätt svar. Tack för alla vykort och mejl. Vinnare denna gång:

- Barbro Annerberg
- Carina Modén
- Ulla-Britt Kock

Grattis – vinsterna kommer med posten.

Gilla oss!

■ **FACEBOOK/** Visste du att Falu kommun har en officiell Facebook-sida? Det har vi haft sedan 2009. Här hittar du information och kan ställa frågor. Gå gärna in och gilla oss – facebook.se/falukommun Flera förvaltningar, fritidsgårdar och projekt har även egna Facebook-sidor. För mer information, se falun.se/socialamedier.

Kalendariet visar ett axplock av allt som händer runt om i kommunen. Vissa evenemang ges vid flera tillfällen. Vi reserverar oss för ändringar och eventuella felskrivningar. Detaljer och tider hittar du hos Falu turistbyrå på Trotzgatan 10–12 eller www.visitdalarna.se. För biljetter till flera av evenemangen, tfn 0771-62 62 62.

Nästa nummer kommer i december 2017. Nyhetstips: redaktionen@falun.se eller tfn 023-830 80!